

Anna Wrońska

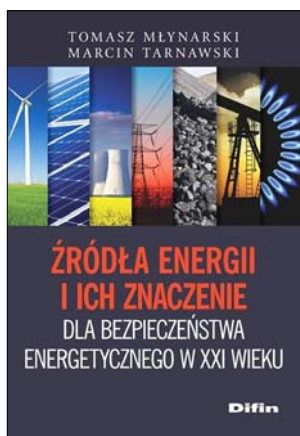
"Źródła energii i ich znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego w XXI wieku", Tomasz Młynarski, Marcin Tarnawski, Warszawa 2016 : [recenzja]

Bezpieczeństwo : teoria i praktyka : czasopismo Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego 10/1, 201-203

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Wrońska

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Tomasz Młynarski,
Marcin Tarnawski,
*Źródła energii i ich znaczenie
dla bezpieczeństwa
energetycznego w XXI wieku*

[Difin, Warszawa 2016, 230 s.]

Każde, nawet najmniejsze gospodarcze działanie człowieka we współczesnym świecie wymaga wykorzystania jakiegoś źródła energii – to zdanie, zaczerpnięte z recenzowanego tytułu, teza pozornie oczywista, stanowi dla autorów punkt wyjścia do rozważań i analiz obecnego stanu źródeł pozyskiwania energii, a tym samym sposobów zaspokajania bezpieczeństwa energetycznego w świetle zagrożeń wyczerpywalnością źródeł, ich nierównomiernego rozmieszczenia, zakłóceń ciągłości dostaw oraz zagrożeń politycznych. Każde zakłócenie ciągłości pozyskania, wydobycia, dostępności czy dostawy surowców energetycznych powoduje dyskomfort i brak możliwości działania nie tylko pojedynczych użytkowników, ale i całych państw – gospodarek i infrastruktur.

Tomasz Młynarski i Marcin Tarnawski, politolodzy, adiunkci w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Polityki Zagranicznej INPiSM Uniwersytetu Jagiellońskiego, przygotowali kompetentne, a przy tym przystępne opracowanie, zawierające mnóstwo informacji wraz z analizą stanu i perspektyw rozwoju światowej energetyki w ujęciu globalnym, regionalnym oraz na przykładach wybranych państw.

W rozdziale pierwszym znalazły się informacje dotyczące zasobów i rezerw ropy naftowej na świecie. Autorzy przeprowadzają przegląd światowego rynku

producentów i kształtowania cen, nowoczesnych metod pozyskiwania tego surowca umożliwiających wydobycie ropy ze złóż trudno dostępnych i niekonwencjonalnych oraz omawiają sposoby zapewnienia ciągłości i bezpieczeństwa dostaw surowca, wskazując na utrudnienia związane z koniecznością jego transportu przez regiony zagrożone terroryzmem, piractwem lub państwa stosujące polityczne naciski – mogące mieć wpływ na przerwanie lub opóźnienia dostaw tego kluczowego i podstawowego dla gospodarki światowej surowca. Autorzy oceniają, że rynek ropy naftowej, na którym utrzymuje się równowaga cen, jest najlepiej funkcjonującym rynkiem surowców we współczesnym świecie.

W rozdziale drugim omówione zostały zagadnienia związane z rynkiem gazu ziemnego. Autorzy, nakreślając podział na trzy regionalnie odseparowane od siebie rynki, wskazują na znaczący postęp technologiczny umożliwiający przełamanie tego historycznego podziału dzięki transportowi gazu metodą jego skraplania, co pozwoliło na przełamanie uzależnienia państw od najbliższej położonych dostawców i dywersyfikację źródeł dostaw; również możliwości magazynowania zmniejszają wrażliwość odbiorców na wahania cen i polityczne manipulacje cenami przez głównych dostawców. Gaz przez autorów uznany został za najbardziej „polityczny”, surowiec, na potwierdzenie czego przytaczane zostały fakty wpływania na odbiorców przez głównego gracza na tym rynku, czyli Rosję.

Rynek węgla kamiennego przeanalizowany został w rozdziale trzecim. Węgiel kamienny jest surowcem, którego zasoby są rozproszone na świecie, przez co zazwyczaj nie jest elementem wykorzystywanym w politykach zagranicznych państw. Stosunkowo tani i łatwo dostępny, stanowi główne źródło pozyskiwania energii, szczególnie państw rozwijających się. Kontrowersyjną sprawą jest jego negatywny wpływ na środowisko naturalne. Autorzy na przykładzie działań podejmowanych przez Unię Europejską, mających na celu ochronę środowiska i ograniczenie emisji szkodliwych związków i substancji w efekcie spalania węgla, opisują aktualny trend odchodzenia od wykorzystywania tego surowca, wskazując jednocześnie na trudności z tym związane.

Zagadnienie odnawialnych źródeł energii zostało szczegółowo omówione w rozdziale czwartym. Autorzy w przystępny sposób opisują poszczególne typy energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych i ich udział w miksie energetycznym poszczególnych państw czy regionów, analizują również ich wpływ na środowisko naturalne. Pozyskiwanie energii z odnawialnych źródeł ma kluczowe znaczenie w świetle zagrożeń związanych z wyczerpywalnością źródeł tradycyjnych, ma niezaprzeczalnie pozytywny wpływ na ochronę środowiska naturalnego oraz olbrzymie znaczenie dla państw dążących do dywersyfikacji źródeł zaopatrywania w energię i uniezależnienia się od politycznych nacisków państw posiadających bogate zasoby tradycyjnych surowców energetycznych. Interesujący jest przegląd obecnego i planowanego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w wybranych państwach świata.

W kolejnym rozdziale czytelnik znajduje informacje dotyczące rynku energii jądrowej. Autorzy przedstawiają genezę metody wykorzystywania paliwa jądrowego do produkcji energii elektrycznej. Bardzo interesujące jest zestawienie pozytywnych i negatywnych aspektów tego sposobu wytwarzania energii, pozwalające czytelnikowi na skonfrontowanie zebranych przez autorów informacji ze stereotypowymi opiniami na temat elektrowni jądrowych. Autorzy opisują największe elektrownie

jądrowe świata, ich udział w zaspokajaniu potrzeb energetycznych poszczególnych państw, wspominają słynne awarie mające negatywny wpływ na środowisko, będące powodem podejmowanych w niektórych państwach decyzji o wygaszaniu reaktorów i rezygnacji z tego sposobu pozyskiwania energii. Podkreślają jednocześnie atuty tego sposobu produkcji energii, jako nieemitującego szkodliwych gazów cieplarnianych i pyłów – a więc doskonale wpisującego się w aktualne trendy redukcji emisji CO₂ oraz mogącego stanowić doskonałe uzupełnienie pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł. Rozdział zawiera także ciekawy przegląd rozwoju i perspektyw energetyki jądrowej w wybranych państwach.

Ostatni rozdział traktuje o szeroko rozumianym wpływie rynku surowców na bezpieczeństwo energetyczne państw. Najmniejsze zmiany lub zawirowania mają wpływ na relacje podaży przy stale rosnącym popycie na poszczególne surowce, a tym samym na mechanizmy kształtujące ceny i na bilanse paliwowo-energetyczne poszczególnych państw. Autorzy podkreślają brak reguł ekonomicznych obowiązujących na rynku surowców oraz wskazują, jak monopole państw bogatych w zasoby manipulują cenami w celu osiągnięcia przewagi politycznej i wymuszają określone zachowania na państwach-odbiorcach uzależnionych od określonego dostawcy.

Publikacja zawiera liczne zestawienia i wykresy ułatwiające czytelnikowi ocenę energetycznych możliwości państw, niestety ze względu na druk czarno-biały prawidłowe odczytanie danych sprawia dużą trudność. Może zastanawiać także cel (zamierzonych lub nie) powtórzeń tych samych informacji i wniosków. Należy jednak podkreślić, że podsumowania autorów są obiektywne, a dokonywane oceny nie narzucają, a jedynie sugerują czytelnikowi kierunki i perspektywy dla dalszych rozważań.

Dla zainteresowanych tematyką, pragnących uporządkować i wzbogacić posiadane informacje o bieżące dane, to dobre, napisane prostym językiem źródło aktualnej wiedzy, przystępnie objaśniające skomplikowane zagadnienia opisywanej materii, pozwalające wyrobić sobie własny pogląd na stan bezpieczeństwa energetycznego współczesnego świata.